

Immediate access to the world's journals

The International Current Awareness Services

Anthropology, Economics, Political Science, Sociology

A major bibliographic service providing rapid international coverage of the world's most significant social science literature

The four *International Current Awareness Services* are compiled at the British Library of Political and Economic Science (London School of Economics). *ICAS* is published monthly as an immediate, comprehensive and easy-to-use tool for accessing the latest in the world's constantly expanding social sciences literature. The special features of *ICAS* include:

- monthly publication for each subject, permitting users to scan the contents of journals often *before* they reach the library shelf
- unparalleled coverage of the world's journal literature through a service that scans at least 120,000 articles a year
- access to literature in 30 languages with each entry accompanied by English language title translation and identification of any summaries in English
- Indexing of important papers in monographic works of edited collections – a unique feature in a bibliographic service

ICAS ISSNs

Anthropology 0960 1511 Economics 0960 152X
Political Science 0960 1538 Sociology 0960 1546

Average extent 100pp per issue.

ROUTLEDGE

For further details, sample copies and annual subscription rates, please contact Promotions Department, Routledge, 11 New Fetter Lane, London EC4P 4EE, Telephone: 071 583 9855

Boekbesprekingen

Algemene economie

Social structures of accumulation

David M. Kotz e.a., eds., *Social structures of accumulation: the political economy of growth and crisis*. Cambridge, Cambridge University Press, 1994, ix + 326 blz. – Prijs: 14,95 GBP ISBN 0-521-45904-4 (pbk)

De theorie van de 'social structures of accumulation' (SSA) is een interdisciplinaire visie op de oorzaken van conjunctuurfluctuaties. In de inleiding van dit boek zetten de editors (Kotz van de University of Massachusetts in Amhurst, McDonough van het Canisius College in Buffalo en Reich van de University of California in Berkeley) uiteen wat men onder SSA-theorie verstaat. Kort gesteld: een 'social structure of accumulation' is een set van economische, politieke en culturele instellingen en relaties, zowel in het binnenland als op internationaal vlak. Op een gegeven moment in de tijd kan een stabiele constellatie van die instellingen leiden tot een langdurige groei van de economie. Na verloop van tijd zijn er echter veranderingen in de SSA nodig om de groei te kunnen blijven garanderen. Blijft men op dat vlak in gebreke, dan zal een periode van stagnatie worden ingeleid, tot er een nieuwe SSA wordt gevormd, die dan weer voor een periode van groei zal zorgen. De SSA-verklaring van conjunctuurcycli dateert uit het einde van de jaren zeventig en heeft sindsdien aanleiding gegeven tot talloze publicaties; een overzicht wordt achteraan

in het boek gegeven. Dit boek wil de belangrijkste bijdragen in deze literatuur bundelen en zo een referentiewerk bieden voor de geïnteresseerde lezer. Veertien auteurs hebben aan dit boek meegewerkt, waaronder D. Gordon, die gezien wordt als de grondlegger van de SSA-aanpak.

Het boek bevat vier delen. Deel 1 handelt over de theorie van de SSA. Deel 2 bundelt bijdragen over de economische geschiedenis van de Verenigde Staten, de institutionele relaties en macro-economische aspecten. Deel 3 handelt over klassen, rassen en geslacht, en deel 4 over de internationale dimensie.

In een nawoord stellen de editors dat de economische groei in de wereld vanaf de jaren zestig, zeventig gestagneerd is. Dat schrijven zij o.m. toe aan de afwezigheid van een supermacht. Het economische verval van de Verenigde Staten en het einde van de Koude Oorlog maken dat de VS hun politieke wereldrol kwijt zijn. Het gebrek aan stabiliteit en zekerheid dat daaruit voortvloeit, wordt gezien als een van de belangrijke verklaringen voor het uitblijven van economische groei. Voor de toekomst stellen de editors dat een systeem van handelsblokken deze rol zou kunnen overnemen. De Nafta, de Europese Unie en een blok rond Japan, elk met een hinterland van ontwikkelingslanden in de geografische nabijheid, zouden voor de nodige stabiliteit kunnen zorgen. Er zou vrijhandel binnen de blokken moeten zijn en 'gemanagede' handel tussen

de verschillende blokken. Elk blok zou dan zijn eigen SSA kunnen ontwikkelen. Ook al erkennen de editors dat er aan zo'n blok-systeem nadelen verbonden zijn, toch zien zij het als de beste garantie voor een nieuwe SSA, met een lange opwaartse beweging van de conjunctuur als gevolg.

Hylke Vandenbussche

The Economics of Competitive Enterprise

Frederic S. Lee en Peter E. Earl, eds., *The Economics of Competitive Enterprise: Selected Essays of P.W.S. Andrews (Reeks 'Economists of the Twentieth Century')* Aldershot, Edward Elgar, 1993, xi + 437 blz. - Prijs: 49,95 GBP
ISBN 1-85278-891-7

Volgens Mark Perman en Mark Blaug, samenstellers van de reeks 'Economists of the Twentieth Century', is elk boek uit deze reeks een 'specially invited collection of articles and papers by economists whose work has made an important contribution in the late twentieth century'. P.W.S. Andrews (1914-1971) past zonder twijfel in die reeks.

De eerste dertig bladzijden van het boek zijn van cruciaal belang. Op een bijzonder lezenswaardige manier wordt de evolutie in Andrews' wetenschappelijke activiteit geschetst. Doorheen dat verhaal loopt als een rode draad de controverse over zijn denkbeelden in Oxford. Wat Andrews in *Manufacturing Business* (1949) naar voren bracht, werd hem in Oxford niet in dank afgenomen. Er ontstond overigens een hele discussie over het al dan niet verlengen van zijn 'fellow-

ship' aan Nuffield College. Dat alles had tot gevolg dat hij zijn activiteiten heroriënteerde en zich onder meer toelegde op een aantal interessante studies van Engelse bedrijven. Uiteindelijk verliet hij de Oxford-tempel om mee te helpen aan de oprichting van een jonge economische faculteit aan de University of Lancaster.

Dit boek heeft nog heel wat meer te bieden. Het bevat zeven bijdragen, die de kern vormen van Andrews' gepubliceerde werk. Daarnaast is ook de tekst opgenomen van vijf lezingen, waaronder de bekende 'Netherlands Lectures', die Andrews in mei 1952 hield aan de Rijksuniversiteit Groningen. De samenstellers hebben er ook goed aan gedaan veel ruimte te reserveren voor de correspondentie van Andrews. Daardoor kan de lezer onder meer de controverse over *Manufacturing Business* en dichtbij volgen.

In een epiloog vraagt P.E. Earl zich af wat er uiteindelijk van Andrews' denkbeelden geworden is. Het is niet zijn bedoeling te beweren dat 'It's all in Andrews', maar hij wijst er toch op dat die auteur meer te bieden heeft dan men vermoedt. Terecht wordt daarbij ook de nadruk gelegd op de grote invloed van vooral A. Marshall op Andrews' werk. Dat Andrews weinig of geen aandacht besteedde aan strategische diversificatie en internationalisatie, wordt dan weer als een lacune beschouwd. Het geheel wordt afgerond met een bibliografie van P.W.S. Andrews.

Algemene evaluatie: zeker een aanrader.

Rik Donckels

Rules, reputation and macroeconomic policy coordination

David Currie en Paul Levine, *Rules, reputation and macroeconomic policy coordination* Cambridge, Cambridge University Press, 1993, ix + 430 blz. - Prijs: 45 GBP
ISBN 0-521-44196-X

De internationale coördinatie van het macro-economisch beleid heeft de laatste jaren ongetwijfeld veel belangstelling gekend in de literatuur. Currie en Levine hebben daartoe een grote bijdrage geleverd. Het hier besproken boek brengt dertien van hun tijdschriftartikelen over dit studiedomein samen.

In hun boek geven de auteurs twee grote trends aan die de laatste twee decennia opgang maakten in het macro-economisch onderzoek. Een eerste trend is de ontwikkeling van een meer systematische benadering van het macro-economisch beleid, die gebruik maakt van formele controletechnieken en speltheorie. De tweede trend is de behandeling van de beleidsproblematiek in een internationale context, met aandacht voor de interdependenties tussen landen en voor het nut van beleidscoördinatie. In het eerste deel van hun boek gaan Currie en Levine dieper in op beide ontwikkelingen. Ze geven een overzicht van de literatuur en bespreken beleidscoördinatie ook even in het licht van de Europese monetaire eenmaking. Het tweede deel geeft de methodologie van het werk weer. Het beleid wordt hier voorlopig benaderd vanuit het standpunt van een kleine open economie die haar buitenlandse omgeving als gegeven beschouwt. De studie van beleidscoördinatie, met strategische interacties tussen landen, komt aan bod in het derde deel.

De geloofwaardigheid van de beleidsvoerders en hun reputatie inzake het nakomen van afspraken worden gezien als belangrijke elementen voor het slagen van internationale beleidscoördinatie.

De presentatie van het boek is erg vlot en de samenhang van de diverse artikelen komt uitgebreid aan bod in een inleidend hoofdstuk. Dit werk is een aanrader voor al wie belangstelling heeft voor macro-economische modellen en politiek en verder wil gaan dan de standaardhandboeken in de internationale economie. Het is dan ook in de eerste plaats bedoeld voor academici en gevorderde studenten.

Johan Van Gompel

The Rise of Multinationals in Continental Europe

Geoffrey Jones en Harm G. Schröter, eds., *The Rise of Multinationals in Continental Europe (The New Business History Series)* Aldershot, Edward Elgar, 1993, xiii + 217 blz. - Prijs: 45 GBP
ISBN 1-85278-544-6

In dit boek geven een aantal Europese academici een bedrijfshistorische schets van de opkomst en bloei van multinationale ondernemingen (MNO's) in diverse Europese landen. Het eerste deel begint met een degelijke analyse van de opkomst en het buitenlands investeringsgedrag van MNO's in Europa in de periode 1850-1992. Het eerste hoofdstuk situeert kritisch enkele inzichten uit vroegere basiswerken over MNO's, zoals b.v. van Chandler, Franko en Dunning. Het biedt ook een goed overzicht van het belang dat de buitenlandse directe investeringen voor verschillende landen hebben. De vol-

gende vijf hoofdstukken geven een algemeen historisch perspectief op het belang van MNO's in Duitsland, Zwitserland, Nederland, Zweden en Noorwegen.

Deel twee bevat vier praktijkgevallen: twee sectorstudies en twee ondernemingsanalyses. De sectorstudies geven een inzicht in de internationalisatie van de Westduitse banksector (van 1945 tot 1987) en in de investeringen van de Duitse elektrotechnische industrie in Italië (tot aan de Tweede Wereldoorlog). De twee ondernemingsanalyses behandelen Pirelli (van 1872 tot 1992) en Gevaert (van 1894 tot 1981), dat in de jaren zestig fuseerde met het Duitse Agfa. De sterkte van het boek bestaat erin dat het een Europees perspectief biedt op het ontstaan en de evolutie van Europese MNO's. Het reikt geen eenvoudige recepten voor succes aan, maar bevat tal van interessante gegevens over de evolutie van diverse Europese multinationale ondernemingen. Wel ontbreekt een goede integratie van al de inzichten die in het boek worden aangereikt. De massa gegevens en ideeën stelt de met het onderwerp vertrouwde lezer echter wel in staat om eigen denkbeelden te distilleren over de oorsprong en de concurrentiële slagkracht van grote MNO's.

Rudy Martens

Management in China during the age of reform

John Child, *Management in China during the age of reform* (Cambridge Studies in Management, 23)
Cambridge, Cambridge University Press, 1994, ix + 333 blz. - Prijs: 35 GBP
ISBN 0-521-42005-9

Prof. John Child, die nu verbonden is aan Cambridge, is een bekend specialist inzake organisatieleer. Gedurende enkele jaren was hij decaan van het China-Europe Management Institute (CEMI) in Beijing. In dat programma werden Chinese studenten (jonge kaderleden) uitgestuurd naar zes (later elf) staatsbedrijven om managementproblemen te bestuderen. De auteur heeft zijn onderzoekingen uitgevoerd met de hulp van Chinese collega's. Dat gebeurde eerst in 1985 en daarna in 1989-1990, zodat ook een aantal nogal ingrijpende wijzigingen tijdens deze periode waargenomen konden worden. Het laatste, kortere deel van zijn boek is gegroeid uit interviews met Chinese en buitenlandse managers van 34 joint ventures. Het CEMI-project vormt vooralsnog een van de zeldzame bronnen van inzicht in de doelstellingen, de structuur en de managementmethoden van Chinese staatsbedrijven: hoe zij geleidelijk meer autonomie verkregen om vanuit het stramien van een bevelsconomie te evolueren binnen een markteconomie, en hoe deze ommekeer het management heeft beïnvloed. Vooral de twee hoofdstukken over het personeelsbeleid en de beloningsstructuur brengen heel wat nieuwe inzichten. Child stelt ook de interessante vraag in welke mate het management in China wordt geboetseerd door diepgewortelde culturele gedragspatronen of/ en door de normen die door het politieke communisme werden opgelegd. Tot de culturele gedragspatronen behoren b.v. het informele karakter van contacten, de nadruk op harmonie, het vermijden van gezichtsverlies. De normen van het politieke communisme behelzen o.m. de bemoeiing van de bureaucratie, de verticale bevelslijnen en het egalita-

risme. Uiteindelijk hecht Child meer belang aan de politieke normen. Mede dankzij de wetenschappelijke diepgang kunnen we dit boek sterk aanbevelen. Ook al evolueert het ondernemingsveld in China ondertussen ongemeen snel, en zullen joint ventures ook de praktijken in China verder beïnvloeden, toch biedt deze studie voor wetenschapsbeoefenaars een uitstekende leidraad om het complexe China beter te begrijpen. Ook westerse managers kunnen er veel nuttige inzichten uit distilleren, vooral uit de grondige analyse van convergentie- en divergentiefactoren, en uit de bespreking van de moeilijkheden waarmee partners in joint ventures worden geconfronteerd.

Sylvain Plasschaert

The adaptive decision maker

John W. Payne e.a., *The adaptive decision maker*
Cambridge, Cambridge University Press, 1993, xiii + 330 blz. - Prijs: 14,95 GBP
ISBN 0-521-42526-3

De centrale stelling van dit boek is dat besluitvormers bij het nemen van beslissingen een redelijk compromis zoeken tussen de accuraatheid van een beslissing en de vereiste inzet van cognitieve middelen in het beslissingsproces. Na een inleidend hoofdstuk wordt, met verwijzing naar de recente literatuur, een overzicht gegeven van strategieën en heuristieken die mensen gebruiken bij het nemen van beslissingen en van de typische invloeden van de beslissingscontext (hoofdstuk 2). De theoretische kern van het boek wordt gevormd door hoofdstuk 3 en 4. Eerst wordt het model van de auteurs, het 'effort-ac-

curacy framework', uiteengezet (hoofdstuk 3). Besluitvormers beslissen eerst hoe ze gaan beslissen; daarbij sluiten ze een compromis tussen het streven naar een zo accuraat mogelijke beslissing en de wens om de inspanning en de kosten van het beslissen zo klein mogelijk te houden. De auteurs analyseren dan in het vierde hoofdstuk een aantal klassieke beslissingstrategieën met Monte-Carlo-simulatie, waarbij specifiek de 'trade-off' tussen inspanning en accuraatheid wordt bekeken. Ook de schijnbaar intuïtieve en opportunistische keuze van beslissingsprocedures wordt uitgelegd in het 'effort-accuracy framework' (hoofdstuk 5). Nadien wordt het falen van adaptiviteit onderzocht (hoofdstuk 6) en worden de praktische implicaties van de voorgestelde theorie belicht (hoofdstuk 7). Het ontwerp van informatiesystemen, het gebruik van beslissingsanalyse, het ontwerp van man/model-systemen en het meten van waarden komen daarbij aan bod. Het boek wordt afgerond met een samenvatting van de belangrijkste bevindingen en richtingen voor verder onderzoek.

De gedachte dat individuen zich bij het nemen van beslissingen met imperfecte informatie of onzekerheid gedragen alsof zij het marginale nut van bijkomende informatie afwegen tegen de marginale kosten ervan, is niet nieuw; ze vormt de grondslag van de 'economics of information'. Of dat afwegingsproces ook plaatsvindt en hoe het precies in zijn werk gaat, wordt door economen veelal in het midden gelaten. Dit boek gaat er wél op in en is zeker de moeite waard voor wie geïnteresseerd is in besluitkunde en de psychologie ervan.

Walter Nonneman

Advances in the Economics of Sport

Gerald W. Scully, ed., *Advances in the Economics of Sport. Volume 1*
Greenwich, CT / Londen, JAI Press, 1992,
viii + 248 blz. - Prijs: 47 GBP
ISBN 1-55938-574-X

In navolging van heel wat andere vakgebieden in de economie is men nu ook gestart met een reeks 'Advances in the Economics of Sport'. De editor, Gerald Scully van de universiteit van Texas in Dallas, is een van de toonaangevende auteurs in dat domein. Hij neemt overigens vier van de elf bijdragen in het boek voor zijn rekening. Naast Scully vinden we ook andere bekende namen uit de sporteconomische literatuur terug, zoals Goff, Tollison, McCormick, Quirk e.a.

In het eerste boek van deze nieuwe reeks worden de verschillende bijdragen ondergebracht in drie delen: 'Managerial Quality', 'Labor Markets' en 'Market Structure'. Een interessant onderwerp in deel 1 betreft de kwaliteit van teammanagers en de vraag of ontslagen en vervangingen van trainers of managers bij het slecht presteren van een ploeg iets opleveren. Empirisch onderzoek wijst in de richting van een positief antwoord. Deel 2 over de spelersmarkt in professionele ploegsporten handelt over de kweek van spelers-talent in de lagere afdelingen, over de relaties tussen het marginale produkt van spelers en hun salaris, over het vrije verkeer van spelers, monopsonie en loondiscriminatie. De drie bijdragen in deel 3 gaan over de historische strijd tussen rivaliserende liga's in het American Football, over de kosten van universiteitssport in de Verenigde Staten en over de be-

langrijke vraag wat precies bepalend is voor het sportieve succes van een club. Een onderzoek voor baseball toont aan dat niet zozeer de grootte van de markt bepalend is, zoals algemeen werd aanvaard. De auteur meent dat veel eerder de reactie van het publiek op het sportieve succes van een club bepalend is.

Wat volgens mij toch wel ontbreekt in dit boek is een algemene inleiding van de editor over opzet en inhoud van deze nieuwe reeks 'Advances'. Zeker bij het eerste deel uit de serie zou dat raadzaam geweest zijn.

Stefan Késenne

Political economy: Institutions, competition, and representation

William A. Barnett e.a., eds., *Political economy: Institutions, competition, and representation (Proceedings of the Seventh International Symposium in Economic Theory and Econometrics)* (International Symposia in Economic Theory and Econometrics)
Cambridge, Cambridge University Press, 1993, xii + 522 blz. - Prijs: 19,95 GBP
ISBN 0-521-42831-9 (paperback)

Dit boek bevat de papers die werden voorgesteld op de zevende conferentie in de reeks 'International Symposia in Economic Theory and Econometrics'. De titel is heel algemeen en de collectie bijdragen is dan ook nogal heterogeen. De lezer vindt algemene overzichtsartikelen en artikelen met een zeer specifieke model-formulering; wiskundig-theoretische bijdragen op het gebied van de speltheorie en een institutioneel-historische bijdrage over de houding van de negentiende-eeuwse Amerikaanse rechtbanken tegenover de slavernij; weinig empirisch materiaal maar

toch een hoofdstuk over de methodologische fundering van empirisch onderzoek in het kader van ruimtelijke modellen van sociale keuze. In het algemeen is deze collectie toch in de eerste plaats interessant voor de theoretisch geïnteresseerde en wiskundig geschoolde lezer.

Wegens de heterogeniteit kan van geen enkele lezer worden verwacht dat hij dit boek van het begin tot het einde doormeent. Mijn partiële lectuur suggereert dat niet alleen de inhoud maar ook de kwaliteit van de teksten nogal uiteenloopt. Toch lijkt dit boek, in tegenstelling tot vele andere conferentievolumes, weinig 'rommel' te bevatten. De bijdragen die ik heb gelezen vond ik de moeite waard en de inleiding van Schofield is verhelderend.

De ruime waaier van onderwerpen heeft overigens ook voordelen. Dit boek biedt een interessante doorsnede van de tendensen die zich op dit ogenblik aftekenen in het domein van de sociale-keuzetheorie: de sterk toenemende invloed van de speltheorie, het nauwkeurig modelleren van instituties, het expliciet in rekening brengen van imperfecte informatie en van de vaak complexe motivatie van actoren en, mede als gevolg van al deze kenmerken, een veraging van de grenzen tussen economie en politicologie. Voor degenen die actief zijn in dit domein vormt deze collectie van papers ongetwijfeld een interessant referentiepunt.

Erik Schokkaert

Modeling trade policy

Joseph F. Francois en Clinton R. Shiells, *Modeling trade policy: applied general equilibrium assessments of North American free trade*
Cambridge, Cambridge University Press, 1994, viii + 360 blz. - Prijs: 35 GBP
ISBN 0-521-45003-9

Zoals bekend is de North American Free Trade Agreement (Nafta) een toepassing van een vrijhandelszone tussen de Verenigde Staten, Canada en Mexico. Het is de bedoeling de invoerbepalingen tussen deze drie landen af te schaffen, maar met behoud van de oorspronkelijke douanetarieven ten opzichte van de landen buiten de Nafta.

Modeling trade policy geeft een economische evaluatie van de Nafta vanuit de algemeen-evenwichtsbenadering. De in het boek gehanteerde modellen kunnen worden ingedeeld in drie categorieën.

De eerste categorie omvat de statische modellen, waarin men - zonder de tijdsdimensie - een algemene evaluatie tracht te maken van de handelsliberalisering tussen de Nafta-partners. De grootste positieve effecten worden verwacht voor Mexico. De tweede benaderingsmethode bestaat uit sectoriële algemeen-evenwichtsmodellen, met aandacht voor belangrijke sectoren als met name de landbouw en de auto-industrie. Centraal staat daarbij het Nafta-effect op de tewerkstelling en de betalingsbalans.

In derde instantie wordt de Nafta ook geëvalueerd aan de hand van dynamische algemeen-evenwichtsmodellen. Mits de tijdsdimensie wordt ingebouwd, liggen de positieve gevolgen van de Nafta op een hoger niveau dan de louter statische

gevolgen. Onder meer door de liberalisering in de handel van kapitaalgoederen verwacht men een hoger totaal investeringsniveau. Via de multiplicatorwerking wordt een toenemend welvaartsniveau voor de Nafta in het vooruitzicht gesteld. Verdere economische groei wordt verwacht als gevolg van technologische vooruitgang en leereffecten. Ondanks de bovengenoemde uiteenlopende analysemethoden zijn de bekomen resultaten ongeveer gelijklopend. Men verwacht voornamelijk economische gevolgen tussen de Verenigde Staten en Mexico, vooral omdat Mexico gekenmerkt wordt door hoge invoerrechten en niet-tarifaire belemmeringen. Aangezien de Nafta-constructie een aanpassingsperiode bepaalt van tien tot vijftien jaar, vallen geen onmiddellijke structurele problemen te vrezen.

De lezing van dit boek vereist een behoorlijke voorkennis van wiskundige economie en econometrie.

Paul Roosens

Continental Trading Blocs

Richard Gibb en Wieslaw Michalak, eds., *Continental Trading Blocs: The Growth of Regionalism in the World Economy* Chichester, John Wiley & Sons, 1994, xix + 282 blz. - Prijs: 29,95 GBP ISBN 0-471-94909-4

Dit boek belicht op een zeer originele manier de groei van het internationale regionalisme. De afgelopen decennia hebben zich toenemende spanningen voorgedaan tussen het multilaterale handelssysteem en de toenemende regionalisatie. Deze re-

gionalisatie werd veroorzaakt door het ontstaan van machtige handelsblokken dankzij de stijgende economische integratie.

De evolutie van handelsblokken is een langzaam maar continu proces, dat de multilaterale handelsliberalisatie in het gedrang kan brengen. In dit werk evalueren en onderzoeken verscheidene deskundigen niet alleen de oorsprong en de theoretische achtergronden van multilateralisme en regionalisme, maar ook de relaties tussen het multilaterale handelssysteem en belangrijke handelsblokken als de Europese Unie, Nafta, Asean, Mercosur, Cis, 'Pacific Rim', Zuidelijk Afrika en Centraal-Europa. De tien hoofdstukken van het boek behandelen de meest fundamentele vragen over verleden, heden en toekomst van het wereldhandelssysteem en de wereldeconomie.

De diverse bijdragen - van R. Gibb, W. Michalak, M. Wise, M. Bradshaw, J. McConnell, A. MacPherson, R. Gwynne en R. Hodder - zijn helder, leesbaar, diepgaand en indringend. Het boek vormt een zeer goed en zeer volledig comparatief onderzoek naar de verbanden tussen multilateralisme en regionalisme. Het belicht ook de gelijkenissen en verschillen in de diverse supranationale organisaties: structuur, regionale belangrijkheid, economische rol, politieke invloed en betekenis.

Dit uitermate boeiende werk is zeker aanbevelenswaard voor politicologen, geografen, economen en specialisten in internationale betrekkingen, maar ook voor academici en practici die geboeid zijn door de internationale handel en zijn machtsverhoudingen.

Liliane Van Hoof

The Budget Puzzle

John F. Cogan e.a., *The Budget Puzzle: Understanding Federal Spending* Stanford, Stanford University Press (distr. Cambridge University Press), 1994, x + 164 blz. - Prijs: 30 GBP ISBN 0-8047-2091-6

De Verenigde Staten worden sinds een tiental jaar geconfronteerd met een stijgende overheidsschuld en stijgende begrotingstekorten. Vooral gedurende het laatste decennium heeft deze stijging zorgwekkende proporties aangenomen. *The Budget Puzzle*, geschreven door drie experts op het gebied van de Amerikaanse overheidsfinanciën, poogt een nieuw inzicht te brengen in de oorzaken van deze toename. Ook onderzoeken de auteurs waarom de opeenvolgende regeringen ('administrations') er niet in geslaagd zijn een oplossing te bieden voor de stijgende overheidsschuld.

De drie auteurs zijn ervan overtuigd dat de snelle groei van de overheidsschuld niet enkel te verklaren is door een onderzoek naar de gevoerde regeringspolitiek, maar dat een fundamentele analyse van de institutionele budgetbeslissingsstructuur zich opdringt. In vijf hoofdstukken pleiten zij voor een andere aanpak van begrotingsopmaak en -analyse. Meer bepaald staan zij een aanpak voor waarbij de budgetten worden ingedeeld in basiselementen, zodat men een beter inzicht krijgt in, enerzijds, de onderliggende assumpties van elk begrotingsartikel en, anderzijds, de invloed van de organisaties op de budgetbeslissingen. De auteurs pleiten, met andere woorden, voor de overschakeling van een systeem van

'macro-budgeting', waar men enkel oog heeft voor de totalen, naar een systeem van 'micro-budgeting'.

In het eerste hoofdstuk bespreekt Alan Schick, aan de hand van een historische analyse, de gebreken van 'macro-budgeting'. Hij heeft ook ruime aandacht voor de verdeling van de beslissingsmacht over de federale begroting tussen de president en het congres. Cogan beschrijft in zijn bijdrage hoe tijdens de laatste vijftig jaar twee institutionele veranderingen in het congres sterk hebben bijgedragen tot het ontstaan van een structureel tekort. Ten eerste heeft de indeling van het congres in subcomités, elk belast met een onderdeel van de begroting, geleid tot een opwaartse druk op de uitgaven. Ten tweede nemen steeds meer 'trust funds' (speciale programma's, b.v. Medicare), die gefinancierd worden met belastinggeld, middelen weg van de overheidsinkomsten.

In het volgende hoofdstuk behandelt Muris het gebruik en misbruik van de techniek van de 'budget baselines' bij budgetbeslissingen. In het vierde hoofdstuk weerleggen Cogan en Muris de wijdverspreide idee dat er tijdens de ambtsperiode van Reagan in de jaren tachtig grote besparingen zijn doorgevoerd. Ze doen dat door aan te tonen dat de stijging van de totale overheidsuitgaven gelijke tred hield met het inflatiepercentage.

The Budget Puzzle bevat een bondige en heldere analyse van de oorzaken van het begrotings- en schuldprobleem van de Verenigde Staten. Voor al wie in deze problematiek geïnteresseerd is, en een zekere voorkennis heeft, is het zeker een aanrader.

Peter Van Landegem

Duality and modern economics

Richard Cornes, Duality and modern economics
Cambridge, Cambridge University Press,
1992, xii + 290 blz. - Prijs: 14,95 GBP
ISBN 0-521-33601-5

Het gebruik van duale methoden in de micro-economie is de laatste twintig jaar enorm toegenomen. Met deze methoden kunnen standaardresultaten vaak veel efficiënter worden afgeleid dan met de traditionele benaderingen. Bovendien suggereren ze ook vaak nieuwe toepassingsgebieden, zowel op theoretisch als op empirisch vlak. Cornes wil op een toegankelijke wijze een overzicht geven van die duale benaderingen.

Het eerste van de drie delen bevat een korte inleiding tot (quasi-)concave en (quasi-)convexe functies, tot het enveloppe-theorema en het gebruik daarvan in de comparatieve statica. De benadering is vrij intuïtief en niet streng wiskundig. De kennis van Lagrange-methoden in de klassieke programmering volstaat.

Het tweede deel handelt over het gebruik van duale methoden bij de analyse van het gedrag van individuele consumenten en producenten. In verband met de consumententheorie komen de volgende onderwerpen aan bod: directe en indirecte nutsfuncties, uitgavenfuncties, afstandsfuncties, gecompenseerde en niet-gecompenseerde directe en indirecte vraagfuncties. Bij de producententheorie gaat het over directe en indirecte produktiefuncties, kosten-, winst- en afstandsfuncties. Ook een aantal meer specifieke toepassingsgebieden komen aan bod: de karakteristiekenbenadering, hedonische prijzen, scheidbare preferenties, 'economies of scope'. Een volledig hoofdstuk wordt ook

gewijd aan consumententheorie met meerdere beperkingen. De resultaten daarvan zijn erg belangrijk in rantsoeneringstheorieën en in de onevenwichtstheorie.

Het derde deel bevat toepassingen van de modellen uit deel twee. Een hoofdstuk handelt over aggregatieanalyse, en een ander over de meting van welvaartswijzigingen (consumentensurplus, prijs- en hoeveelheidsindices). Een laatste hoofdstuk behandelt externaliteiten en publieke goederen.

Voor zover dat nog nodig is, toont het bovenstaande overzicht de veelheid aan van domeinen waar het gebruik van duale methoden nuttig is. Voor economen die niet zo vertrouwd zijn met deze methoden, kan dit boek sterk worden aanbevolen. Met een relatief beperkte investering in een aantal wiskundige resultaten (deel I van het boek) krijgt men toegang tot een micro-economische theorie die vaak veel eenvoudiger is dan de traditionele theorie, en krijgen men ook inzicht in veel nieuwe toepassingsgebieden. Het boek is helder geschreven en bevat goede referenties voor verdere studie.

Een mogelijk tekort van het werk is dat empirische toepassingen van duale methoden enkel gesuggereerd worden. Ze worden als zodanig niet besproken of vergeleken met de meer traditionele benaderingen.

Wilfried Pauwels

Production Frontiers

Rolf Färe e.a., Production Frontiers
Cambridge, Cambridge University Press,
1994, xv + 296 blz. - Prijs: 30 GBP
ISBN 0-521-42033-4

Dit boek is een gedetailleerde studie van de niet-parametrische methoden om de efficiëntie van organisaties te meten op basis van technieken van mathematische programmering. De auteurs, die zelf veel hebben bijgedragen tot de ontwikkeling van de besproken technieken, geven eerst enkele korte inleidende beschouwingen over het concept 'produktiegrens' ('production frontier'). Dan beschrijven ze achtereenvolgens de bestaande alternatieven om de 'frontier' te reconstrueren en om de efficiëntie van individuele organisatorische eenheden te meten. Zo komen o.a. directe en indirecte inputefficiëntie en outputefficiëntie aan bod, en wordt aandacht besteed aan 'graph'-efficiëntie en aan prijsefficiëntie. Waar relevant wordt het gebruik van diverse maatstaven (Farrell, Russell, ...) geïllustreerd, en worden de efficiëntiescores verder uitgesplitst naar verschillende componenten (schaalefficiëntie, zuiver technische efficiëntie enz.). Tenslotte wordt het verband tussen efficiëntie en produktiviteit toegelicht.

Wie belangstelling heeft voor de toepassing van lineaire programmering

op efficiëntiemeting, vindt in dit boek een overzicht van de huidige stand van zaken in dit snel groeiende raakvlak tussen economie en operationeel onderzoek. Alhoewel de bestudeerde materie moeilijk is, zijn de auteurs erin geslaagd de verschillende methoden op een pedagogische wijze voor te stellen. Zo bevat elk hoofdstuk een omstandige verwijzing naar de relevante literatuur. Om de informatie die wordt verschaft door de voorgestelde technieken en maatstaven te illustreren, worden zij bovendien systematisch toegepast op een artificieel gegevensbestand.

Dit boek is aan te bevelen voor onderzoekers in bedrijven en in de academische wereld met specifieke interesse voor toepassing van niet-parametrische technieken op efficiëntiemeting. Gegeven deze beperking is dit een uitstekend boek. Wie echter meer wil weten over de economische oorzaken van eventuele inefficiënties, blijft duidelijk in de kou staan. De nadruk ligt uitsluitend op het meten van efficiëntie, niet op het verklaren ervan.

Bruno De Borger

Arbeidseconomie

Economic Models of Trade Unions

P. Garonna e.a., eds., Economic Models of Trade Unions (Economic Studies in Economic Modelling)
Londen, Chapman & Hall, 1992, xxx + 326 blz. - Prijs: 60 GBP
ISBN 0-412-36990-7

Deze reader is een verzameling van vijftien recente papers over modellen

van vakbondsgedrag en vakbondsimpact. De bedoeling is de nieuwste theoretische ontwikkelingen in dit domein van de arbeidseconomie te confronteren met de empirische bevindingen ter zake.

Het boek is ingedeeld in drie delen. Het eerste deel behandelt vakbondsdienstelingen en -lidmaatschap. Het tweede deel analyseert het collectief overleg en de contractuele relaties

tussen vakbonden en werkgevers. In het derde deel wordt aandacht besteed aan de macro-economische effecten van vakbondsoptreden. In elk deel worden de theoretische papers gekoppeld aan een empirische studie, om na te gaan in welke mate de feiten verklaard kunnen worden door de theoretische modellen. Niettemin wordt het gebrek aan voldoende en aangepaste data over vakbondsangelegenheden sterk aangevoeld.

De lijst van de auteurs van deze reeds eerder gepubliceerde papers is zonder meer indrukwekkend en laat geen twijfel bestaan over het wetenschappelijke niveau van de bijdragen (Ashenfelter, Bean, Blanchard, Farber, Freeman, Layard, Lindbeck, Nickell, Oswald, Solow, Summers e.a.). Men kan natuurlijk van mening verschillen over de gemaakte selectie, en in die zin bevat het boek weinig verrassingen. De meeste papers zijn overbekend en zullen zich reeds tussen de stapel fotokopieën van de ingewijden bevinden. Voor hen biedt dit boek de mogelijkheid een en ander fraaier bij elkaar te houden. Voor niet-ingewijden biedt het werk echter een zeer goed overzicht van de ontwikkelingen op het gebied van vakbondsmodellen in de jaren tachtig.

Stefan Késenne

Understanding unemployment

Eithne McLaughlin, ed., *Understanding unemployment: new perspectives on active labour market policies*
Londen/New York, Routledge, 1992, xiv + 217 blz. - Prijs: 11,99 GBP
ISBN 0-415-07806-7

Deze verzameling papers, die is samengebracht door de Britse Eithne McLaughlin, beantwoordt m.i. minder aan de verwachtingen die de titel bij economen wekt dan het werk met dezelfde titel van Lawrence Summers (1990). Het hier besproken boek biedt een multidisciplinaire benadering van de werkloosheidsproblematiek in Groot-Brittannië en Noord-Ierland. Naast bijdragen van een paar bekende Britse arbeidseconomen als Pissarides, Jackman en Wilkinson, worden ook de benaderingen gepresenteerd van enkele sociologen, psychologen, juristen en geografen. De teksten zijn de neerslag van een conferentie die werd georganiseerd door de Social Policy Research Unit van de Universiteit van York en plaats had in mei 1990.

Men kan rustig stellen dat de gemeenschappelijke conclusie van alle bijdragen een uitgesproken pleidooi is voor een actievere arbeidsmarktpolitiek om de stijgende werkloosheid in het Verenigd Koninkrijk te bestrijden. Zoals samengevat in de inleidende tekst van de editor, wordt weinig heel gelaten van het duidelijk falende arbeidsmarktbeleid in het Verenigd Koninkrijk van de jaren tachtig. De monetaristische remedies en de deregulering aan de aanbodzijde van de arbeidsmarkt hebben geleid tot een massale werkloosheid en uitzichtloosheid bij brede lagen van de bevolking.

Werkloosheid wordt algemeen beschouwd als het gevolg van inefficiënties die inherent zijn aan de arbeidsmarkt en die gebaseerd zijn op structurele ongelijkheden tussen regio's, rassen, seksen en leeftijdscategorieën. De auteurs geven een aantal wegen aan waarlangs een actieve arbeidsmarktpolitiek zich dient te bewegen. Doch daarbij duiken naar

mijn oordeel weinig nieuwe ideeën op - wat niet betekent dat de oude recepten zoals vraaginjecties om nieuwe jobs te creëren en opleiding

gericht op specifieke risicogroepen geen resultaten zouden opleveren.

Stefan Késenne

Sectorstudies

Econometric Modelling of World Shipping

Michael Beenstock en Anáreas Vergottis, *Econometric Modelling of World Shipping (International Studies in Economic Modelling, 16)*

Londen, Chapman & Hall, 1993, xiv + 253 blz. - Prijs: 45 GBP
ISBN 0-412-36720-3

In de laatste decennia stelde men een groeiend gebruik en een grotere afhankelijkheid vast van modelvorming als instrument voor een beter begrip van de werking van economische systemen. Modellen werden ook meer en meer gebruikt als hulpmiddel bij beslissingsprocessen. De internationale scheepvaartsector kon bij die ontwikkeling niet achterblijven.

In het voorliggende boek van Beenstock en Vergottis wordt nu net een econometrisch model van die scheepvaartmarkt uitgewerkt en geschat. Daarbij worden vrachttarieven, prijzen van schepen (nieuwbouw en tweedehands), de scheepsbouw, de sloopsector en de opgelegde schepen als centrale endogene variabelen gebruikt. Het model maakt een onderscheid tussen twee sleutelsectoren, met name de sector van de droge cargo en de tanksector, waarbij men wel moet weten dat er

een duidelijke link tussen beide bestaat.

In het werkstuk worden een aantal afzonderlijk verschenen papers samengebracht en geïntegreerd. De wetenschappelijke waarde blijkt uit het feit dat het stuk voor stuk publicaties in (transport)economische toptijdschriften betreft. Daarbij geldt ook hier het gezegde dat het geheel meer is dan de som van de samenstellende delen.

De modelopbouw wekt bewondering. Het model integreert expliciet stocks en stromen, houdt rekening met het feit dat het bouwen van schepen tijd vergt, en dat schepen, eenmaal gebouwd, kapitaalgoederen met een lange levensduur zijn. Wie zich interesseert voor modelbouw, heeft aan dit werk dus zeker een kluif.

Het boek kan echter ook aan een ruimer publiek worden aanbevolen, niet alleen voor de interpretatie van de empirische resultaten, maar ook voor de knappe analyse van de scheepvaartmarkt. In dit verband past het te wijzen op het laatste hoofdstuk, waar geïllustreerd wordt hoe het hier ontwikkelde model gebruikt kan worden voor voorspellingsdoeleinden en scenarioplaning.

Eddy Van de Voorde

Tourism Alternatives

Valene L. Smith en William R. Eadington, eds., *Tourism Alternatives: Potentials and Problems in the Development of Tourism (A Publication of the International Academy for the Study of Tourism)*

Chichester, John Wiley & Sons, 1994, xv + 253 blz. - Prijs: 12,95 GBP
ISBN 0-471-94881-0

De enorme groei van het toerisme in de jongste decennia had niet alleen een sterke economische impact als resultaat, maar leidde in zekere gevallen ook tot een aantal bedreigingen. Die bedreigingen hebben enerzijds te maken met een te grote toeristische druk, waarbij het natuurlijk en het menselijk milieu, en dikwijls dus de toeristische attracties zelf, in meer of mindere mate worden vernietigd, en anderzijds met de druk op de oorspronkelijke cultuur van de bestemmingsregio. Precies om die bedreigingen tegen te gaan, zijn alternatieve vormen van toerisme ontwikkeld. Het is aan die alternatieven dat dit boek is gewijd.

De tien hoofdstukken zijn in gelijke mate verdeeld over een theoretisch deel en een deel case-studies. Het theoretische deel is voornamelijk georiënteerd op de concepten. Verklaringen komen zelden in uitgewerkte vorm naar voren. De vijf case-studies hebben te maken met een drietal bestemmingen, respectievelijk in Hawaï, de Filipijnen en Barbados, met het gebruik van de trein en met mondiale klimaatwijzigingen. Deze hoofdstukken vormen een enigszins aangepaste versie van een tiental papers die op een colloquium in 1989 werden gepresenteerd. Ze werden trouwens reeds in 1992 gebundeld. De aanpassing betekende echter geen actualisering. De uitvoerige

bibliografie vermeldt geen werken gepubliceerd na 1989. Voor een dergelijk actueel thema - denk alleen al aan de ontwikkelingen in verband met het 'groene' of 'eco'-toerisme en aan het cultuurtoerisme - is dat uiteraard te betreuren. De waarde van het werk dient dan ook gesitueerd op het niveau van de kennismaking met de problematiek, waarbij de interdisciplinaire benadering een troef vormt. Zo worden geografische, sociologische en economische benaderingen gehanteerd. De prijs daarvoor is een enigszins oppervlakkige benadering, die bovendien geen rekening houdt met de recentste ontwikkelingen. Die komen slechts beperkt aan bod in een wat recentere inleiding en in een epiloog in de vorm van een onderzoeksagenda.

Guido De Brabander

Toward Competition in Local Telephony

William J. Baumol en J. Gregory Sidak, *Toward Competition in Local Telephony (AEI Studies in Telecommunications Deregulation)*

Cambridge, MA/Londen/Washington, D.C., The MIT Press / The American Enterprise Institute for Public Policy Research, 1994, xiv + 169 blz. - Prijs: 36,95 USD
ISBN 0-262-02369-5

In de sector van de telecommunicatie doen zich zowel technologische als strategische evoluties voor (internationalisering, liberalisering, privatisering). Die evoluties stellen de nationale overheden voor steeds complexere uitdagingen. Hoe kunnen zij de sector voorzien van de meest adequate regelgeving en daar de noodzakelijke controle op uitvoeren? Een

basisvoorwaarde daartoe is ongetwijfeld een grondig inzicht in de economische regels die gelden voor de telecommarkt.

Toward Competition in Local Telephony tracht een aantal instrumenten op te bouwen om, ondanks de eigenheid van deze nog gedeeltelijk monopolistische markt, het geheel zo marktconform mogelijk te laten verlopen. Het boeiende van deze studie voor Europeanen is juist dat de telecommarkt in de Verenigde Staten evenmin volledig competitief is, en dat de regelgevers daar een zeer genuanceerd beleid volgen - in vergelijking met de door de Europese Commissie zo geprezen 'deregulering'. Een tweede interessant aspect is het veelvuldige citeren uit de Amerikaanse rechtspraak, met haar jarenlange ervaring in het economisch analyseren van monopolie- en oligopolietoestanden.

De belangrijkste vragen inzake regel-

geving en controle komen in dit boek grondig aan bod: 'The Competitive-Market Standard for Economic Regulation', 'The Marginal-Cost Pricing', 'The Price Floors for Final Products', 'Cross-subsidy', 'Explicit Access Charges', 'Policies to Promote Entry' enz.

Daarentegen stappen de auteurs licht heen over de fundamentele problematiek van een correct inzicht in de boekhoudkundige gegevens van de telecom-operatoren. Dat is een heel specifiek probleem, wegens het hoogtechnologische en vaak multifunctionele karakter van de schakelen transmissie-infrastructuur voor de verschillende geleverde diensten: hoe de juiste kosten toewijzen?

Toch verdient deze publikatie een ereplaats bij elke regelgevende instantie en elke operator in de telecommunicatie.

Eric Van Heesvelde

Financieel beleid

Empirical Research in Capital Markets

G. William Schwert en Clifford W. Smith, Jr., eds., *Empirical Research in Capital Markets (McGraw-Hill Series in Advanced Topics in Finance and Accounting)*
New York, McGraw-Hill, Inc., 1992, xii + 789 blz. - Prijs: 19,95 GBP
ISBN 0-07-112827-1

Schwert en Smith brachten in dit werk dertig belangrijke artikelen uit de financiële economie samen. Niet minder dan achttien artikelen werden oorspronkelijk gepubliceerd in de *Journal of Financial Economics*, en zeven bij-

dragen verschenen in de *Journal of Finance*. De vijf resterende teksten komen uit de *Journal of Business*, *Economica* en de *Financial Analysts Journal*. Wie deze tijdschriften kent weet dat het - op het laatstgenoemde na - absolute toptijdschriften zijn. De bedoeling van Schwert en Smith is duidelijk: de meeste boeken over beleggingsleer ('Investments') geven een mooi overzicht van de bestaande financiële-economische theorie, maar schieten doorgaans tekort waar het erom gaat die theorie te stofferen met empirische bevindingen; hun boek is dan ook in de eerste plaats bedoeld als complementair reading-pakket voor wie verder

wil kijken dan de traditionele handboeken.

De lezer wordt buitengewoon vakkundig rondgeleid in zeven onafhankelijk van elkaar te lezen delen: het statistische gedrag van aandelenrendementen, efficiënte kapitaalmarkten, portefeuilletheorie en de waardering van financiële waarden, met de tijd variërende verwachte rendementen, belastingen, portefeuille-evaluatie en, tot slot, de waardering van opties en andere afgeleide producten. Bij het begin van elk deel motiveren Schwert en Smith waarom de geselecteerde artikelen een plaats verdienen in hun boek, schetsen ze hoe die bijdragen samenhangen en situeren ze hun plaats in het domein van de financiële economie. In die optiek plaatsen ze ook tal van richtingaanwijzers die de geïnteresseerde lezer verdere referenties suggereren. Jammer is echter wel dat het boek volledig vanuit een Amerikaans standpunt is samengesteld. Daardoor komt een onderwerp als b.v. de gevolgen van 'thin trading' niet aan bod. *Empirical Research in Capital Markets* is zonder enige twijfel een mooie compilatie van lezenswaardige artikelen. De lezer is echter gewaarschuwd: Schwert en Smith kozen zeker niet de eenvoudigste bijdragen uit, zodat men kan vrezen dat het werk voor velen een redelijk zware dobber zal zijn.

Marc De Ceuster

The econometric modelling of financial time series

Terence C. Mills, *The econometric modelling of financial time series*
Cambridge, Cambridge University Press,
1993, viii + 247 blz. - Prijs: 35 GBP
ISBN 0-521-41048-7

De auteur van dit boek wil de onderzoeker van financiële markten wapenen met de modernste methoden voor tijdreeksanalyse. Eerst komen de univariate lineaire stochastische modellen aan bod, vervolgens de niet-lineaire (waaronder ARCH en GARCH). De twee volgende hoofdstukken zijn gewijd aan regressietechnieken voor geïntegreerde en niet-geïntegreerde financiële reeksen, waarna enkele capita selecta en bedenkingen volgen.

De bespreking van de theorie wordt niet overladen met 'bewijslast'; dat leidt tot een gestructureerde en overzichtelijke voorstelling van de belangrijkste begrippen, zeker voor niet-wiskundigen. Soms geeft het echter wel aanleiding tot een opeenstapeling van eigenschappen, voorwaarden, assumpties en stellingen, zonder dat de mogelijkheid wordt gelaten om de diepere achtergrond en fitness te doorgronden.

Terecht wordt veel plaats ingeruimd voor modelbouw, inclusief een overvloedig aantal diepgaand besproken voorbeelden uit de literatuur. Voor mij blijkt hieruit echter ook duidelijk dat de zwakste schakel in het geheel van de univariate tijdreeksanalyse de modelspecificatie blijft; die komt tot stand door middel van een cocktail van impressies, intuïtie en ervaring bij de aanblik van de autocorrelatie- en partiële autocorrelatiefuncties, naast een evaluatie van de stationariteit. Als men zich echter over dat bezwaar heen kan zetten, dan is dit boek een sprekend bewijs van het nut van de tijdreeksanalyse voor de ontwikkeling van de financiële theorie.

Marc Jegers

Het vijandige overnamebod

Koen Byttebier, *Het vijandige overnamebod: een vergelijkend onderzoek naar de wenselijkheid en haalbaarheid van het vijandige overnamebod als techniek van controleverwerving over beursgenoteerde vennootschappen*
Antwerpen/Apeldoorn, Maklu uitgevers,
1993, 876 blz. - Prijs: 4.750 BEF
ISBN 90-6215-368-2

Het vijandige overnamebod wordt in Europa over het algemeen met negatieve reacties beantwoord. Heeft het overnamebod geen nuttige functie? Is het enkel het resultaat van speculanten die korte-termijnwinsten willen realiseren? De auteur controleert de wetenschappelijke juistheid van deze houdingen en beweringen. Hij situeert het overnameverschijnsel als instrument van controleverwerving en vennootschapsbeleid, en stelt de vraag welke bijdrage een overnamebod kan leveren tot de dynamisering van de grote onderneming.

Byttebier maakt een grondige analyse en vergelijking van de empirische onderzoekingen die in de Verenigde Staten en in mindere mate in Groot-Brittannië en Zweden werden verricht. Continentaal-Europese studies van vergelijkbare aard zijn niet beschikbaar.

In de inleiding bakent de auteur zijn onderzoeksdomein af en situeert hij het overnamebod in het geheel van acquisitiemethoden. De studie heeft betrekking op de situatie in een beperkt aantal landen, die model staan voor vier systemen:

1. Overnamebiedingen worden aanvaard en frequent gehanteerd (model: Verenigde Staten, Verenigd Koninkrijk).
2. Er is geen eenduidige houding tegenover overnamebiedingen. Het

vijandige overnamebod wordt sporadisch gebruikt en de houding van de wetgever is ambigu. Enerzijds laat ze het overnamebod toe; anderzijds staat ze de overneembare vennootschap toe zich te beschermen (model: België en Frankrijk).

3. Overnamebiedingen zijn praktisch onmogelijk wegens structurele factoren, vooral de wijze van kapitaal financiering (schuld financiering) (model: Duitsland en Japan).
4. Overnamebiedingen zijn praktisch onmogelijk wegens juridische beschermingsconstructies (model: Nederland).

In deel I worden vervolgens de economische aspecten van vijandige overnamebiedingen onder de loep genomen. In empirische studies, die in het boek in detail worden besproken, toont de auteur aan dat aandeelhouders van overgenomen vennootschappen meestal aanzienlijke meerwaarden realiseren. De aandeelhouders van de biedende onderneming, daarentegen, strijken geen of slechts lage winsten op. Over het algemeen ondersteunen de empirische bevindingen in sterke mate de theorieën die overnamebiedingen als *waardecreërend* evalueren. De auteur besluit in dit deel dat overnamebiedingen vanuit economisch standpunt in het algemeen voordelig zijn: ze verhogen de rijkdom van de aandeelhouders en dragen bij tot de verhoging van de efficiëntie van het ondernemingsapparaat.

In deel II onderzoekt Byttebier de bruikbaarheid van het overnamebod als acquisitietechniek. Hier wordt aangetoond dat de techniek van het overnamebod volledig steunt op het feit dat de aandeelhouders als ultieme beslissingsmacht binnen de on-

derning kunnen optreden en dat het succes afhangt van een aantal determinerende factoren. Ook de remmende factoren (van culturele, structurele of technisch-juridische aard) worden besproken.

De rol van de financieringswijze wordt bewezen: er is een belangrijk onderscheid tussen ondernemingen die hun activiteiten financieren via leningen of via aandelenuitgifte. In datzelfde deel (hoofdstuk 2) worden een aantal factoren van vennootschapsbeleid aangehaald. De auteur geeft hier een algemeen beeld van de samenstelling van het aandeelhouderschap in de onderzochte landen en bespreekt de rol van niet-institutionele en institutionele beleggers. Hoofdstuk 3 bespreekt de specifieke beschermingsconstructies en hoofdstuk 4 de overheidsreglementering ter zake. Deel III behandelt mogelijke model-

len voor conflictbeslechting. De rol van het management en de impact van beschermingsmaatregelen komen telkens ruim aan bod.

Als conclusie kunnen we stellen dat vijandige overnamebiedingen een van de weinige instrumenten leveren om de inefficiëntie van de zetelende managers van beursgenoteerde vennootschappen af te straffen. De overnamebieding verhoogt de rijkdom van de aandeelhouders en draagt bij tot de verhoging van de efficiëntie van het ondernemingsapparaat. Daar regelgevers en gerechtelijke instanties de techniek overwegend ongunstig gezind zijn, stelt Byttebier tenslotte de vraag of het rechtssysteem daaromtrent niet aan wijziging toe is. Zonder enige twijfel een werk dat sterk kan worden aanbevolen.

Edward Durinck

Strategisch management

Strategisch investeren: mythe en realiteit

A. Van Cauwenbergh e.a., *Strategisch investeren: mythe en realiteit. Een onderzoek bij managers in Vlaanderen*. Leuven/Amersfoort, Acco, 1994, 192 blz. - Prijs: 895 BEF
ISBN 90-334-3153-X

Dit boek beschrijft de belangrijkste factoren die een invloed uitoefenen op het beslissingsproces voor strategische investeringen. De kern van het boek bestaat uit een diepgaand, systematisch opgezet onderzoek bij meer dan veertig Vlaamse industriële ondernemingen en acht kredietinstellingen (vijftig managers).

ren en processen op de investeringsbeslissing nagaan. Daarbij gaan de onderzoekers minder voor de hand liggende en moeilijk bespreekbare factoren, zoals de invloed van macht of intuïtie, niet uit de weg.

Het resultaat is dan ook veelzijdig. Doorspekt met citaten brengt het boek de diversiteit in visies en procedures met betrekking tot strategisch investeren in Vlaanderen tot uiting in hoofdstukken 3-7. De resultaten per stelling worden gegroepeerd onder de volgende hoofdingen: (1) de invloed van regels en structuren, (2) het omgaan met onzekerheid en het inspelen op nieuwe feiten, (3) subjectiviteit en macht, (4) formele analyse versus intuïtie en (5) de rol van financiële evaluatie en financieringsmogelijkheden.

Inzicht verschaffen in de vele resultaten is in dit korte bestek onmogelijk. Opmerkelijke aspecten zijn o.a.:

- de opdracht en de strategie van de onderneming zijn een 'begrenzende' factor;
- persoonlijk engagement en 'interne marketing' via persoonlijke netwerken spelen een grote rol;
- uitstapmogelijkheden worden nauwelijks overwogen: zulk doemdenken lijkt niet te stroken met het enthousiasme dat men nodig heeft om het project te doen slagen;
- bij fout gelopen investeringen pompt men niet zelden extra middelen in het project om geen gezichtsverlies te lijden;
- formele (financiële) analyses helpen eerder 'anderen' te overtuigen;
- de rol van het topmanagement wordt gerelativeerd.

Deze studie vult een lacune aan in het denken over strategie. Voor studenten en academici geeft ze een aan-

zet tot discussie en verdere studie. Voor managers reikt ze een kritisch kader aan om de eigen investeringsbeslissingen te toetsen en te versterken.

Paul Matthysens

Business Process Reengineering

Henry J. Johansson e.a., *Business Process Reengineering: Breakpoint Strategies for Market Dominance*. Chichester, John Wiley & Sons, 1993, xiv + 241 blz. - Prijs: 24,95 GBP
ISBN 0-471-93883-1

Vanuit een ruime ervaring met toonaangevende ondernemingen uit de hele wereld stellen vier consultants Business Process Reengineering (BPR) voor als de essentiële stap naar dominantie van de wereldmarkt.

Een toenemende integratie van internationale markten noodzaakt elke onderneming tot een streven naar marktdominantie op wereldvlak. Om een markt met een dergelijke omvang te domineren, heeft een onderneming meer nodig dan Total Quality Management en JIT-productiefilosofieën. In BPR wordt gesteld dat een onderneming zich moet concentreren op haar kernprocessen, de 'echte' basis voor concurrentie. Haar kernprocessen vindt een onderneming door de mogelijkheden die in de markt geboden worden, in te schatten. Zo kunnen er 'breakpoints' worden gevonden, opportuniteiten die buitengewone reacties in de markt veroorzaken en de onderneming in een leiderschapspositie brengen. De onderneming dient dan ook de ondersteunende processen, de organisatiestructuur en de gebruikte technologie met de kernprocessen in

overeenstemming te brengen. Zo kan ze haar activiteiten efficiënter maken en kosten besparen. In de eerste hoofdstukken wordt uiteengezet wat de BPR-aanpak inhoudt, waarom een BPR-aanpak nodig is, en wat er verstaan wordt onder een procesbenadering. Vervolgens wordt nagegaan in hoeverre de bestaande tradities en technologieën behouden kunnen blijven, hoe 'breakpoints' gezocht en gevonden kunnen worden, en wat dan de nieuwe middelen zijn (b.v. informatie). Daarna worden specifiek de grote ondernemingen onder de loep genomen, en bij de implementatie van BPR worden de taken voor managers op alle ondernemingsniveaus toege-

licht. Een slotwoord stelt dat managers continu hun activiteiten en eigen veronderstellingen ter discussie moeten stellen. Het continu herdenken van organisatieprincipes is volgens de auteurs de enige mogelijkheid om als onderneming te overleven in de 21ste eeuw. In de appendix worden technieken van 'process mapping', een volgens de auteurs onmisbaar instrument bij BPR, toegelicht. Kortom, dit rijkelijk met voorbeelden geïllustreerde werk vormt als het ware een BPR-gids, die de lezer meeneemt doorheen de verschillende fasen van Business Process Reengineering.

Ilse Bogaert

Personeelsbeleid

European Human Resource Management in Transition

Paul R. Sparrow en Jean-M. Hiltrop, *European Human Resource Management in Transition*
Hemel Hempstead, Prentice Hall International (UK) Ltd, 1994, xxv + 702 blz. - Prijs: 39,95 USD
ISBN 0-13-202095-5

Sinds het begin van de jaren negentig is de belangstelling voor de specifieke aspecten van een Europees personeelsbeleid flink op gang gekomen. Voor wie zich grondig en uitgebreid wil documenteren over deze materie, kunnen we dit werk beslist aanbevelen. Sparrow en Hiltrop bestuderen het personeelsbeleid in zijn verschillende aspecten. Daarbij be-

steden ze niet alleen aandacht aan de 'traditionele' onderwerpen zoals rekrutering en selectie, training en ontwikkeling, loopbaanmanagement, beoordelings- en beloningssystematieken, industriële relaties, structuur en cultuur, maar ze situeren die ook voortdurend in het ruimere kader van de economische, politieke, sociale, strategische en culturele krachten en factoren die druk uitoefenen op vormgeving en inhoud van het beleid van het menselijk potentieel in de verschillende Europese landen. Als een rode draad doorheen de verschillende hoofdstukken loopt dan ook de vraag of er sprake is van een grotere convergentie binnen de Europese Unie dan wel of er zich divergentietrends en -ontwikkelingen aandienen, m.a.w.

in welke mate we kunnen gewagen van een opkomende Europese managementstijl. De hoofdstukken van dit boek zijn doorspekt met (Europees) case-materiaal, tabellen, overzichten en schema's. Bovendien wordt elk hoofdstuk afgesloten met een samenvatting en leerpunten. Toch zouden enkele bijkomende hulpmiddelen, zoals een handzaam overzicht van de verschillende cases en schema's

en een echte 'author index', de toegankelijkheid van dit lijvige werk hebben vergroot. En tenslotte: het ontgaat ons waarom de auteurs, die zich blijkbaar (in hoofdstuk II) stevig afzetten tegen het typisch Amerikaanse HRM-denken, precies in hun titel daarop een beroep dienen te doen. Of zou 'personeelsbeleid' dan toch minder goed verkopen?

Daniël Vloeberghs

Accountancy

Cost Accounting

Charles T. Horngren, George Foster en Srikanth M. Datar, *Cost Accounting: A Managerial Emphasis. Eighth Edition (Prentice Hall Series in Accounting)*
Hemel Hempstead, Prentice Hall International, Inc., 1994, xxii + 969 blz. - Prijs: 43,95 USD
ISBN 0-13-156969-4

Onlangs verscheen op het vlak van management accounting de 8ste editie van het meest verkochte handboek ter wereld: *Cost Accounting: A Managerial Emphasis*. Wat het eerst opvalt, is dat er nu drie auteurs zijn. Eerst werd George Foster mede-auteur, en nu is het wereldbekende duo een trio geworden, met de al even bekende prof. Datar. Naast de auteursuitbreiding zijn er nog belangrijke wijzigingen te melden over de inhoud en het aanvullende materiaal. Het management-accountingdomein is de laatste jaren enorm in beweging. Sinds 1991 zijn een aantal nieuwe concepten ontstaan en hebben een aantal andere meer diepgang gekre-

gen. Deze evoluties hebben de auteurs in hun laatste editie verwerkt. De thema's 'customer costing' en 'customer profitability', de kritieke succesfactoren in een onderneming (o.a. kwaliteit en tijd), het concept van de waardeketen, 'kaizen'-budgettering en 'benchmarking' worden uitvoerig behandeld. Een andere belangrijke vernieuwing is de integratie van de dienstensector. Terwijl de vorige edities bijna uitsluitend aandacht besteedden aan de industriële sector en aan vraagstukken van management accounting uit de productiesfeer, komen voorbeelden en vraagstukken uit de dienstensector nu in de meeste hoofdstukken voor. Verder komen de concepten uit de hoek van het 'Activity Based Management' nu meer aan bod dan in de vorige edities. Naast de oorspronkelijke elementen van 'Activity Based Costing' (ABC) worden nu ook concepten uitgewerkt als kostenhiërarchie, kostenreductie en 're-engineering'. Dat de concurrentie op het vlak van handboeken sterk toeneemt, is ook

duidelijk merkbaar. Vroeger volstond een goed handboek om een docent te overtuigen, nu probeert de uitgever een docent ook tot gebruik van het boek te bewegen met allerlei hulpmiddelen bij het werk. De lijst van mogelijke 'supplements to instructors' lijkt wel eindeloos, gaande van de klassieke extra oefeningen, examenvragen en case-studies tot cursusvoorbereidingen, transparanten in verschillende kleuren, video's van tv-programma's en een verzameling krantartikels.

Wanneer we de nieuwste editie van dit handboek en het bijbehorende materiaal doornemen, kunnen we stellen dat het werk zeer terecht zijn plaats van bestseller de eerstkomende jaren wel zal behouden.

Ann Jorissen

Seventh Directive options and their implementation

Fédération des Experts Comptables Européens, Seventh Directive options and their implementation

*Londen/New York, Routledge, 1993, ix + 203 blz. - Prijs: 65 GBP
ISBN 0-415-09857-2*

Om de harmonisatie van de financiële verslaggeving in de Europese Gemeenschap te bevorderen, heeft de EG daarover een aantal richtlijnen uitgevaardigd, die in de nationale wetgevingen geïntroduceerd moeten worden. Zo handelt de Zevende Richtlijn in het kader van de vennootschapswetgeving over het op-

stellen van een geconsolideerde jaarrekening. Einde 1992 hadden alle lidstaten deze richtlijn in hun nationale wetgeving geïmplementeerd. Omdat de Zevende Richtlijn veel optiemogelijkheden voor de lidstaten bepaalt, is het bijzonder interessant te weten in welke mate de lidstaten van deze opties gebruik hebben gemaakt. Zo krijgt men een idee van de graad van harmonisatie die op dit moment tussen de lidstaten is bereikt. Dat onderzoek werd uitgevoerd door de Fédération des Experts Comptables Européens, en de resultaten ervan zijn gepubliceerd in het hier besproken boek.

Na een bespreking van de Zevende Richtlijn met al haar optiemogelijkheden, wordt in dit werk uitgebreid aandacht besteed aan de implementatie van die richtlijn in de EG-lidstaten en de opties die door de lidstaten werden gekozen. Daarnaast belicht het ook de consolidatieproblematiek in Oostenrijk, Zwitserland, Noorwegen en Zweden. Verder bevat het een overzicht van de consolidatiepraktijk in de verschillende landen voordat de Zevende Richtlijn van kracht werd. Er wordt ook aandacht geschonken aan het probleem van de gelijkwaardigheid en de wederzijdse erkenning van geconsolideerde jaarrekeningen.

Deze publikatie is een beknopt naslagwerk voor iedereen - accountant, revisor, student, academicus - die wil weten hoe de Zevende Richtlijn in de verschillende lidstaten werd geïmplementeerd.

Ann Jorissen

Europa

European Economic Integration

*Frank McDonald en Stephen Dearden, European Economic Integration. Second Edition Londen/New York, Longman, 1994, xlii + 350 blz. - Prijs: 17,99 GBP
ISBN 0-582-215141-9 (pbk)*

De stroom publikaties over het proces van de Europese economische integratie wordt alsmat groter en is haast niet meer bij te houden. Meestal gaat het om compilatiewerken, met verschillende bijdragen die telkens een aspect van het integratieproces verder uitdiepen. De tweede editie van dit boek vormt geen uitzondering op die regel. Alle relevante beleidsdomeinen van het Europees integratieproces komen aan de orde: de douane-unie, de interne markt, de coördinatie van de macro-economische politiek, de monetaire unie, de eenmaking van de financiële markten, de Europese begroting, het mededingingsbeleid, de industriële politiek, het sociale beleid, de regionale politiek, milieubeleid, transport, landbouw, buitenlandse handel. Nadien volgen nog bijdragen over de relaties van de Europese Unie met specifieke derde landen en over de betrekkingen tussen het eengemaakte Duitsland en de Europese Unie. De kwaliteit van de diverse bijdragen is ongelijk, maar meestal gaat het om vrij oppervlakkige beschrijvingen met heel weinig theoretische onderbouwing. Als algemene inleiding tot de diverse deeldomeinen van het Europees economisch integratieproces of als leerboek voor zelfstudie kan het boek evenwel dienst doen. Ook gaan sommige bijdragen in op de implicaties van het verdrag over de

Europese Unie voor een bepaald beleidsdomein binnen het Europees integratieproces. Wie echter meer te weten wil komen over de politieke, juridische of algemeen-economische achtergrond van de diverse beleidsbeslissingen, moet bij andere auteurs te rade gaan.

Erik Faucompret

European Community Economics

*Theo Hitiris, European Community Economics. Third Edition Hemel Hempstead, Harvester Wheatsheaf, 1994, xv + 332 blz. - Prijs: 26,95 USD
ISBN 0-7450-1606-5*

De twee vorige edities van dit boek verschenen in 1988 en 1991. In de derde uitgave kon de auteur ingaan op de mogelijke weerslag van recente ontwikkelingen op het proces van de Europese integratie: het Verdrag van Maastricht, de interne markt en de geleidelijke totstandkoming van een Europese vrijhandelsruimte, de economisch-monetaire crisissen van 1992 en 1993, de moeizame afsluiting van de Uruguay-ronde en de voortschrijdende mondialisering van de economie, de verdere ontwikkelingen in het vroegere Oostblok. Op het eerste gezicht biedt het boek een weinig coherente indruk, maar bij nader inzien komt een duidelijker systematiek naar voren. Na vier vrij algemene en inleidende hoofdstukken over regionale integratie, het EG-model, de interne markt en haar totstandkoming, en de financiering van de Gemeenschap, worden negen essentiële beleidsdomeinen behan-

deld. Bij de bespreking van elke politiek wordt eerst de probleemstelling geponereerd. Vervolgens wordt de oplossing vanuit de economische theorie gepresenteerd. Die oplossing wordt dan vergeleken met de EG-praktijk. Een dergelijke benadering zou kunnen leiden tot een abstract-afstotend en belerend-interpreterend boek. Hitiris leek zich van dat gevaar be-

wust: zijn boek is gemakkelijk toegankelijk voor studenten die een eerste cursus economische theorie achter de rug hebben. Verder heeft de auteur geprobeerd zoveel mogelijk feiten weer te geven, en laat hij de interpretatie, waar mogelijk, over aan de lezer.

Patrick Dupont

Maatschappelijke problemen

The philosophy of economics

Daniel M. Hausman, ed., *The philosophy of economics: an anthology. Second edition* Cambridge, Cambridge University Press, 1994, viii + 469 blz. - Prijs: 15,95 GBP ISBN 0-521-45929-X (pbk)

Deze anthologie richt zich tot een gevarieerd publiek: studenten in de economie en de wetenschapsfilosofie, professionele filosofen, economen en andere sociale wetenschappers, maar ook 'ordinary citizens'. Hausman gaat ervan uit dat deze diverse categorieën van mensen op welbepaalde wijze geïnteresseerd kunnen zijn in de vraag naar het statuut van de wetenschap die 'economie' geacht wordt te zijn. Deze vraagstelling dient volgens de samensteller zowel methodologisch als historisch te worden begrepen: als zodanig is het een typisch filosofische vraagstelling. De vraag naar de methodologie van de economie heeft betrekking op de ruime waaier van vooronderstellingen en impliciete claims die voorafgaan aan de evaluatie van de 'economie' als wetenschap. Hoe verhoudt economie zich tot het natuur-

wetenschappelijke model van wetenschapsbeoefening? Wat zijn de antropologische vooronderstellingen van de economie? Is economie wel een wetenschap?

Het historische perspectief dat in de vraag naar het statuut van de economie tot uiting komt, vult het methodologische perspectief op natuurlijke wijze aan. Dat laatste perspectief gaat immers uit van een attitude die maar begrepen kan worden vanuit een moment van reflexiviteit, dat noodzakelijk verwijst naar het 'buiten' van de economie: de epistemologische, institutionele, maatschappelijke en historische context waarin de economie tot ontwikkeling is gekomen en nog steeds evolueert in een richting die vanuit de interne dynamiek van het economische paradigma niet altijd even duidelijk is.

In deze anthologie worden teksten gebundeld van de belangrijkste sociale wetenschappers en economen die sinds Marx en Mill niet enkel de interne dynamiek van de economie mede hebben bepaald, maar ook bijzonder gevoelig bleken te zijn voor de meer reflexief getinte, methodo-

logische vraagstelling naar het statuut van die wetenschap. In deze tweede editie zijn een aantal teksten uit een eerdere editie vervangen door andere, en zijn nieuwe teksten opgenomen van Rosenberg en McCloskey (van deze laatste het bekende *Rhetoric of Economics*). Zelf schreef Hausman speciaal voor deze editie een klein essay bij Milton Friedmans *The Methodology of Positive Economics*.

Dit boek is een boeiend en vruchtbaar naslagwerk voor iedereen die een beter inzicht wil krijgen in de plaats van de economische wetenschap in het ruimer wetenschappelijk, filosofisch en maatschappelijk kader van deze tijd.

Willem Lemmens

Wij ontvingen ook ...

Perspectives économiques de l'OCDE Parijs, Organisation de Coopération et de Développement Economiques (OCDE), december 1994 (nr. 56), xvii + 136 blz. + 81 blz. bijlagen - Prijs: 160 FRF/27 USD ISBN 92-64-24328-3

Jan Vranken, Dirk Geldof en Gerard Van Menxel
Armoede en sociale uitsluiting: jaarboek 1994
Leuven/Amersfoort, Acco, 1994, 252 blz. - Prijs: 765 BEF
ISBN 90-334-3265-X

Halbert White
Estimation, Inference and Specification Analysis
(Econometric Society Monographs, 22)
Cambridge, Cambridge University Press, 1994, x + 380 blz. - Prijs: 30 GBP
ISBN 0-521-25280-6

Bogdan Van doninck
De landbouwcoöperaties in Zimbabwe: bouwsteen van een nieuwe samenleving?
(doctoraal proefschrift)
K.U. Leuven, Faculteit der Sociale Wetenschappen, 1993, xi + 331 blz.

Geoff Dench
The Frog, the Prince & The Problem of Men
Londen, Neanderthal Books, 1994, vi + 275 blz. - Prijs: 12,95 GBP
ISBN 0-9523529-0-7

Keith Tribe
Strategies of economic order: German economic discourse, 1750-1950
(Ideas in Context, 33)
Cambridge, Cambridge University Press, 1995, ix + 285 blz. - Prijs: 35 GBP
ISBN 0-521-46291-6